

אור שבעת הימים

שיעורים בספרי אבות החסידות על פרשת השבוע
ודברות קודש
מאת כ"ק מרן ארמו"ר שליט"א

גליון כד | פנימי | פרשת ויקרא-זכור תשפ"ד

דברות קודש
לימי הפורים
עמ' יג

שיעור בספר
דגל מחנה אפרים
עמ' י

שיעור בספר
מגיד דבריו ליעקב
עמ' ו

שיעור בספר
בעל שם טוב עה"ת
עמ' א

שיעור בספר בעל שם טוב עה"ת

פרשת ויקרא

אות א

כל הרפואות נלמדות מהפסוק ויקרא אל משה

א. ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. אמר מרן הריב"ש טוב שכל הרפואות למד מפסוק 'ויקרא אל משה', עיין ליקומי תורה פרשת וירא ותבין:

(היכל הברכה ריש פרשת ויקרא)

^א בהיכל הברכה שם מבואר כי אל"ף זעירא דתיבת ויקרא מורה שמשה זכה לסוד האין עיין שם בעומק הדבר, (ועיין לעיל פרשת תשא בהגה ז').

ולכן אפשר להבין מה שרמז בספר ליקוטי תורה פרשת וירא דאיתא שם בטעמי המצוות במצות ביקור חולים וזה לשונו: החולה נמשך משם מ"ט שהוא שם מ"ה וארבע אותיות והם מ"ט כמנין חולה, לפי שחסר ממנו שער הנ' ולזה אירע לו החולי, והכוונה תהיה להמשיך לו שער הנ' ועל ידי זה יתרפא החולה והוא כללות של שם מ"ה ועל ידי זה הם נ' שערים עד כאן לשונו, ודבר ידוע ששער החמשים נקרא 'אין', ועיין לעיל פרשת וירא אות י"ב שמבואר כל זה היטב.

אפשר לומר ששורש כל הרפואות הוא כאשר עולין אל ה'אין' ששם חיים ומות שויים, ושם אפשר להפוך הכל מצרה לצחר ומנגע לענג, ובחינה זו נרמזת באות אל"ף זעירא שבתוכה 'ויקרא', ועל דרך המובא באות דלהלן.

אות ב

רפואות הבעש"ט היה על ידי יהודים

ב. רפואות הבעל שם טוב נשמטו בננוי מרומים היה רק על ידי יהודים, שהיה מיוחד ומעלה השכינה אל מרת 'אין', וממילא נתתקן למטה גם כן:

(מאור עינים פרשת נשא)

ענין זה מבוואר באות דלעיל, קחנו משם.

³ ראה ליקוטי אמרים (י"ח ריש ע"ג. והוא בקיצור בכתר שם טוב ח"ב כ ע"ד) וז"ל: צריך האדם לחשוב את עצמו כאין וישכח את עצמו מכל וכל ויבקש הכל בכל תפלתו על השכינה, ואזי יכול לבוא למעלה מהזמן, דהיינו לעולם המחשבה, ששם הכל שוה, חיים ומות, ים ויבשה, וזהו מה שכתוב בזוהר (בשלח מ"ח ע"א) אלי דייקא דא בעתיקא תליא, שהיו צריכין להפקיר את עצמן, ולשכח בצרתן, כדי שיבואו לעולם המחשבה, ושם הכל שוה, מה שאין כן כשהוא דבוק בגשמיות עולם הזה הוא דבוק בהתחלקות טוב ורע, דהיינו זיי"ן ימי הבנין, ואין יבא למעלה מזמניות, ששם אחדות גמור, וכן כשחושב את עצמו ליש, ומבקש צרכיו, אז אין הקדוש ברוך הוא יכול להתלבש בו, כי הוא יתברך שמו אין סוף, ואין כלי יכול לסבלו, מה שאין כן כשחושב את עצמו לאין.

³ ראה אוצר החיים (פרשת קדושים) וזה לשונו: כטעם וחילופיהן בגולם (אבות ה, ז) שאמר מרן אלקי הבעל שם טוב נודע לנו להיות התחלפות כל ההפכיים בגולמא, שהוא ההעדר שבין הויה להויה, על ידי יו"ד שהוא סוד גולם, בסוד חכם מתיר נדר ושבועה, והוא סוד מצוה זאת שחקיקתה ביו"ד חכמה יו"ד דשמא קדישא וחלופיהן בגולם בחכמה וכו'.

יש להעלות הדיבור עד למחשבה

ג. במדרש (תנחומא ריש סימן א') ויקרא אל משה זה שאמר הכתוב (תהלים ק"ג, כ') ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו', פירוש שצריך האדם להיות במדרגה זו, שהדיבור יהיה לו עשיה, רצה לומר כשבא אל הדיבור צריך לו לילך דרך שבע מדרגות כי תחילה צריך להיות בבינה לחשוב איך לדבר, ואחר כך צריך להיות דרך אהבה ויראה, ואחר כך דרך התפארת, כשהוא רוצה שתהיה תיבה שלימה או נצטרפים אותיות, ואז מתפארים בעיניו לדברם כך, ואחר כך צריך להיות דרך הניצוח, שמנצח האותיות האחרים הרוצים לצאת בנענוע המוצאות מנצח אותם, ומדבר הדבר הצריך לו, ואחר כך צריך להיות דרך הוד, ואחר כך דרך יסוד, דהיינו כשמחשבתו דבוק לדיבורו הוא נקרא יסוד, שהוא דביקות המחשבה בדיבור, ואחר כך בא דרך הפה והוא מלכות, והוא מדרגה התחתונה, וצריך האדם להיות במדרגה זו שיהיה דיבורו נחשב לו למעשה וד"ל:

(כתר שם טוב דף כ"ב ע"ב, ליקוטים יקרים דף י"ז ע"א)

ג. במדרש (תנחומא ריש סימן א') ויקרא אל משה זה שאמר הכתוב (תהלים ק"ג, כ') ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו', פירוש, שצריך האדם להיות במדרגה זו, שהדיבור יהיה לו עשיה, כלומר, שהעשיה הגשמית תעלה במדרגה לדרגת דיבור רוחני. רצה לומר, כשהרעיון שבמחשבה בא אל הדיבור בפועל, צריך לו לילך בינתיים דרך שבע מדרגות, כי תחילה צריך להיות ב'בינה' לחשוב ולהתבונן איך לדבר, ואחר כך צריך להיות דרך המידות חסד וגבורה שהם 'אהבה ויראה', כלומר, שתחילה רוצה שיתפשט דיבורו הרבה, ואחר כך מוצמץ עצמו שלא ידבר יותר מדי. ואחר כך עובר הרעיון דרך ה'תפארת', כשהוא רוצה שתהיה תיבה שלימה או נצטרפים אותיות, ואז מתפארים האותיות בעיניו ומראות את עצמן בפני האדם שירצה לדברם כך ואל כאופן אחר שאינו הגון כ"כ. ואחר כך צריך להיות דרך ה'ניצוח', שמנצח את האותיות האחרים הרוצים לצאת בנענוע המוצאות הפה, כי כשמנענע מוצאות הפה רוצות כל האותיות לצאת, והוא מנצח אותם שלא לדבר הכל, ומדבר רק הדבר הצריך לו. ואחר כך צריך להיות דרך 'הוד', כי לאחר הניצוח והתגברות על המפריעים, נעשה הדבר ביופי והוד. ואחר כך מוציא האותיות בפועל דרך יסוד, דהיינו כשמחשבתו דבוק לדיבורו הוא נקרא יסוד שהיא מידת ההתקשרות, שהוא דביקות והתקשרות המחשבה בדיבור, כי אין לך שום דבר שיוצא לעולם כשהוא לבד, כגון זהב ונפט וכיוצ"ב, אלא כל דבר מעורב ומקושר עם מרכיבים

נוספים, וכן כאשר בענין הדיבור, מעורב הדיבור ומקושר עם המחשבה. ואחר כך בא דרך הפה וזה הוא 'מלכות', והוא מדריגה התחתונה דהיינו התוצאה הסופית. וצריך האדם להיות במדריגה זו שיהיה דיבורו נחשב לו למעשה, כלומר, שלא תהיה דיבור בעלמא, אלא דיבור שיוצר מציאות ומביא לידי מעשה, וד"ל: (כתר שם טוב דף כ"ב ע"ב, ליקוטים יקרים דף י"ז ע"א)

ובדרך אפשר יש לומר על מאמר הכתוב (במדבר יא, כז-כח) 'זירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה. ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדני משה כלאם, ורש"י פירש שצריך לכלותם או להושיבם בבית הכלא. ועדיין דהוק הוא מלפרש בן על תיבת 'כלאם' כי לא נזכר בתורה לשון כלא אלא ב' פעמים בנ"ך וגם הניקוד אינו מתאים. אבל יש מקום לומר שהתורה כוללת כל הלשונות, ותיבת 'כלאם' היא משורש לשון ערבית שרומז על דיבור ופמפטום בעלמא ללא משמעות, והיינו שהדיבור אינו בא לדרגת מעשה. וכן הוא בלשון יוונית מלשון קולמוס, ורצה לומר שאין משמעות לדיבורם. אך משה רבינו השיב לו 'המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים'.

אות ד

צאן רומז על יהוד

ד. ומן הצאן. סוד צאן כבשים או עזים הם בחינת עליות עולמות, בחינות מלכות, שיש בה הנהגות של דין וחסד, וצאן כלול שניהם, כי כל צאן הוא בחינת יהוד כידוע ממרן אלוכי הבעש"מ:
(אוצר החיים ויקרא דף כ"ה ע"ד)

ד. ומן הצאן. סוד צאן כבשים או עזים הם בחינת עליות עולמות, בחינות מלכות, שיש בה הנהגות של דין וחסד, כי 'כבש' הוא במידת החסד, ו'עזים' הוא מלשון עזות וגבורה, וצאן כלול שניהם, כי כל צאן הוא בחינת יהוד שהרי צ"א הוא יהוד הוי"ה אדנ"י, ויהוד

⁷ כדאיתא בגמ' (סנהדרין ד.). שהתורה משתמשת בלשון כתפי ואפריקי, וכן מצינו לשון תרגום בתורה.

זה נעשה על ידי הדעת הרומז על אות נ' שהוא נ' שערי בינה, כידוע ממרן אלוקי
הבעש"ט: (אוצר החיים ויקרא דף כ"ה ע"ד)

אות ה

אדם ממוצע מחומר וצורה

ה. אדם התחתון ממוצע מחומר וצורה, שעל ידו יתיחד עולם התחתון
בעולם העליון ונעשה יחוד וחיבור שתי שמות הוי"ה אדנ"י גימטריא
צ"א מן צא"ן, והשפע מושפע משם והוא התפשטות אות ה', כעין זה
שמעתי ממורי זלה"ה, והבן:

(צפנת פענח פרשת תרומה דף פ"ט ע"ג)

ה. אדם התחתון ממוצע מחומר שהוא הגוף וצורה שהוא הנשמה, כי האדם נולד מהעליונים
והתחתונים כדי שעל ידו יתיחד עולם התחתון בעולם העליון ועל ידו נעשה יחוד וחיבור
שתי שמות הוי"ה אדנ"י שבגימטריא צ"א דהיינו ב' אותיות ראשונות מן צא"ן, והשפע
מושפע משם והוא התפשטות אות ה' שהוא האחרונה שבתוכן צא"ן. כעין זה שמעתי
ממורי זלה"ה, והבן: (צפנת פענח פרשת תרומה דף פ"ט ע"ג)

כאן משמע שאות ה' אינו רומז על נ' שערי בינה, אלא היא תוצאה של היחוד של צ"א,
הוא יורד למטה להשפיע את הארת היחוד.

¹¹ וראה עוד פורת יוסף (פר' תרומה): ומן הצאן, שעל ידי אדם התחתון הממוצע מחומר וצורה,
שעל ידו יתייחד עולם התחתון בעולם העליון ונעשה יחוד וחיבור ב' שמות הוי"ה אדנ"י
גימטריא צ"א מן צא"ן, והשפע מושפע משם והוא התפשטות ה'. כעין זה שמעתי ממורי
זלה"ה, והבן.

שיעור בספה"ק
מניד דבריו ליעקב
 להמניד ממעזריטש

אות נב

השראת אהבה ויראה על המתדבק בהשי"ת

איתא בזוהר, על מאמר הכתוב (הושע יב, א) 'ייהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן'. משענה שאמר הקב"ה (שמות יט, ז) 'אתם תהיו לי ממלכת כהנים, נאמן הוי יהודה לקבל מלכותא, ושאר יסיהרא לאנהרא – והלכנה שורה עליו להאירו.

פירוש, הצדיק נקרא 'יהודה' שהוא דבוק להשי" ב"ה כמו אותיות 'יהודה' שהוא אותיות הוי"ה ד', כלומר, שהמדריגה התחתונה דהיינו המלכות הנקרא ד' מלשון דלה ועניה שאין לה כלום אלא מה שנותנים לה מלמעלה, נדבק בהוי"ה ית', וזה נקרא יהודה, דהיינו החיבור של התחתונים בעליונים.

וזהו שאמר אביי (ברכות ל, ב), חזייה דקא בדה טובא – שראה את רבה שהיה מתבדה יותר מדי, וכאשר שאל לפשר הדבר אמר לו: תפילין קא מנחנא¹.

כי תפילין הוא על דרך (כלים פ"ג מ"ה) 'המופל בלי חרם' שהוא לשון חיבור כלי החרם על ידי טיט, ונמצא שתפילין נקרא דביקות בהשי"י, שמדת האהבה שורה בו ולכן נתרבתה בו השמחה. וזהו 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', ר"ל שעל ידי התפילין הוא ית' שורה בך, ועל כן זיראו ממך, שתהא אתה בחי' היראה, ונמצא שהתפילין מביא לידי אהבה ויראה, כי הדביקות מביאה אהבה, והשראת השכינה על האדם מביאתו לידי יראה.

¹ פירש במצודת דוד: יהודה עדיין הוא מושל עם האל, ר"ל מכריח את העם ללכת עם האל בדרכי התורה. 'ועם קדושים' - עם אלהים קדושים, הוא ה'נאמן' לקיים מאמרו.

¹ פירש רש"י: והם עדות שממשלת קוני ומשרתו עלי.

וזהו 'יהודה עוד רדי', מלשון לרדות, שהוא בחינת ממשלה ומלכות, מלשון שנאמר לגבי שלמה המלך (מלכים א' ה, ד) 'והוא רדה בכל עבר הנהר'. והמלכות נקרא יראה. והמשך הכתוב 'עם א"ל', ששם 'אל' מורה על מידת החסד, עם חסד ואהבה.

וזהו נאמן הוי יהודה לקבל מלכותא, רצה לומר, כאשר האדם מאמין שהש"י מלא כל הארץ כבודו, וחושב במחשבות על בוראו ית', שזהו בחינת 'יהודה', נופל עליו יראה גדולה שהיראה היא בחי' מלכות⁸, וזה פירוש שיהודה שורה עליו המלכות שהיא היראה. ושאר י סהרא לאנהרא, היינו שהלבנה שורה עליו להאיר אותו, כי היראה היא המלכות נקרא סהרא, כמו הלבנה שמקבלת אורה מאור השמש, כן המלכות מקבלת אורה מהש"ת והיא מאירה שפע זה לכל העולם, בסוד הכתוב 'שמש ומגן הוי"ה אלהים'.

אות נג

ההשפעה האלוקית תלויה בנו

'או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי, שלום יעשה לי'⁹ (ישעיה כז, ה), פירוש, דהנה כתוב 'מאת ה' היתה זאת', דבשישראל עושים רצונו של מקום יש תענוג גדול להש"ת ב"ה, כי הוא ית' מתאוה שנהיה דבוקים בו כמו בחינת אב שמתאוה אל הבן, ברא כרעא דאברה, שיהא דבוק בו, וכאשר עולה תענוג למעלה מעבודתינו, מתעורר כנגד זה תענוג להשפיע.

⁸ מלכות היא בחינת דיבור, בבחינת 'מלכות פה', שהשכינה מדברת מתוך גרונו של האדם, וכאשר יתבונן בכך שהשכינה נמצאת אצלו תיפול עליו אימתה ופחד, וכדאיתא בכתר שם טוב (ח"ב דף ה' ע"ב): כשחושב קודם התפילה מה שידבר ולפני מי ידבר, בודאי תפול עליו יראה ובושה שיהיה ירא מן הדיבורים עצמם, כשנותן על לבו שהעולם הדיבור, היא השכינה כביכול מדברת בו, והיא כלולה מכל המדות יראה ואהבה והתפארות וכן כולם כידוע, ואיך לא יהיה לו יראה ובושה כשידע שמעורר השכינה וכל המדות כביכול, וזהו עושי דברו (תהלים ק"ג, כ'). שעושים מדיבור מעשה.

⁹ פירוש, כל אחד ישוב מדרכו לאחוז במעוז שלי היא התורה שהיא לחזק ועוז (עפ"י מצודות דוד).

ענין זה - לגרום תענוג ושעשועים אצל הבורא ית', הוא מושג מהודש בכתבי החסידות ואינו מופיע בספרי הקדמונים¹.

והמגיד בספר 'מגיד דבריו ליעקב' כותב שהבורא ית' שרוי בתענוג שאין לנו השגה בגודל התענוג, וככל שמתקרבים יותר אל הבורא ית' מורגש יותר תענוג². והוא על דרך המתקרב אל האש, אשר ככל שמתקרב יותר מורגש יותר המימות האש, כי שם מקור החום.

וכן הוא לגבי התענוג האלוקי, שככל שמתקרב יותר אל הקב"ה מרגיש תענוג עצום ונפלא, 'קירבת אלקים לי טוב'. וכמו שמתאר החזו"א במכתבו אודות התענוג הגדול שיש בלימוד התורה ככל שמוסיף והולך בדביקות התורה.

וזהו 'ואם מך הוא מערכב', שאם הוא ית' כביכול 'מך', שהוא משפיע בצמצום במידת הדין, 'מערכב', ר"ל מבכה הוא בא. כלומר, שאנו אשמים שאין שפע יורד מלמעלה, כי אנו גרמנו את הדין ואת הצמצום, שהרי הקב"ה מצידו רוצה להטיב לכל³.

¹ בדברי חז"ל נזכר ענין 'נחת רוח' שאמר ונעשה רצונו, וענין העונג והשעשועים נזכר לראשונה בספר עמק המלך לרבי נפתלי בדרך. ומובא רבות בקדושת לוי, שאנו בני ישראל גורמים כביכול תענוג להקב"ה, וכביכול נחשבים כמו משפיעים לגבי הקב"ה.

² וכתב המגיד, שכאשר הקב"ה מקבל מאיתנו תענוג, הוא עושה צמצום שלא יקבל כל התענוג, כי אם יעלה אליו כל ריבוי התענוג, יצטרך להשפיע אף הוא שפע גדול מתוך רוב תענוג, והנבראים אינם יכולים לקבל ריבוי השפעה כזאת. לכן יש צמצום בעליית התענוג מצידו ית' כביכול. וזהו 'מטי ולא מטי', שהוא צמצום מצידו ית' לגבי העונג, והוא חידוש נפלא שאין כמותו.

וזה לשונו: וזה מטי ולא מטי, הגם שבחינת המטי ולא מטי הוא ב' מדריגות, אעפ"כ במדריגה א' הוא בחינת מטי, אך אם יהיה בבחינת מטי לבד, דהיינו שהגיע למשפיע כל תענוגיו, דהיינו שישפיע בשלימות בלי צמצום, אז לא יוכל המקבל לקבל, וזה בחי' ולא מטי, פי' אצל המשפיע, בכדי שיזכך נפשו שתוכל לקבל רוב ההשפעה מאלהותו כבי" (כביכול), וכ"ז לא בשביל שלימות נפשו שתוכל לקבל רוב ההשפעה, רק כדי שיושלם וכו'.

³ ואיתא בספרי (האינו פיסקא שיט): 'צור ילדך תשי', כל זמן שאני מבקש להיטיב לכם אתם מתישים כח של מעלה.

וכך מפרש הבעש"ט 'דע מה למעלה ממך' שכל מה שמתרחש למעלה – זה 'ממך', כתוצאה ממך. שאם אתה שרוי בדין – מתעורר דין כנגדך מלמעלה, בבחינת ה' צילך".²⁷

ומצד שני מתפרש להיפך, לא כסיבה אלא כסימן, 'דע מה למעלה ממך' שכאשר רוצים לידע האם יש דין או רחמים למעלה, אפשר לראות זאת על ידי 'ממך' – לפי השפע המצוי בידך, כי הכל מתעורר מלמעלה.

וזהו 'מאת ה' היתה זאת', שהשיות כביכול נעשה בחי' 'נוקבא' הנקראת 'זאת', לפי שמקבל מאיתנו, והוא כביכול מושפע מאיתנו לפי מעשינו. אבל כשאדם עושה רצונו של מקום עושה מדת 'שלום לו', שהוא מדת התקשרות הנקראת 'שלום' שמקשר ומייחד כל המדות שיוכלו להשפיע לתחתונים.

וזהו 'או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי, שלום יעשה לי וכו', על דרך ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים, שכביכול מהזיקים אותו ותומכים בו, כי על ידי התענוג שלנו הוא כביכול מקבל כח להשפיע. וזה יעשה שלום לי, שבתחילה מתקשר אל מידותיו יתברך, ואח"כ 'שלום יעשה לי, ר"ל שמביא למדריגות תחתונים את ההתקשרות אשר השפיע ועשה לי:

²⁷ ראה תולדות יעקב יוסף (פרשת עקב): ועל ידי שהוא רחום מלמטה נתעורר מדה זו של רחום למעלה בכל העולמות, וכמו שכתבתי ביאור 'דע מה למעלה ממך' (אבות ב, א) רצה לומר 'ממך' תדע, איזה מדה שנתעורר בכ שכך הוא למעלה.

ועיין בתולדות יעקב יוסף (פרשת ויקרא דף פ' ע"ב) וזה לשונו: ובה יובן דע מה למעלה ממך, או אכזריות או רחמים זה נמשך ממך, אי קיימו בנהירו דאנפין גורם כך למעלה והוא הדין בעצבות או אכזריות או רחמים גורם כך למעלה וכו',

על דרך זה מובא מהמגיד בספר ליקוטי אמרים דף כ"ח ע"א (אות רח) וז"ל: דע מה למעלה ממך, פירוש דע כל מה שלמעלה הכל הוא ממך עכ"ל.

שיעור בספה"ק
דגל מחנה אפרים

דרוש לפורים

מרדכי התדבק בדרכי ה' שרק מבהיין התנהג בלבוש מלכות

עוד ירמוז מאמר הכתוב (אסתר ה, טו) 'ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות' על דרך ששמעתי בשם אא"ז הבעש"ט זללה"ה על פסוק (תהלים צ"ג, א) 'ה' מלך גאות לבש' שדקדק הא איתא (מגילה ל"א א) בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא שם אתה מוצא ענותנותו, והיכן נרמז כאן ענותנותו.

ואמר הבעש"ט ז"ל שהפירוש הוא כך, 'ה' מלך גאות לבש' היינו שהלבוש הוא רק גאות, כלומר רק הלבוש החיצוני היא הדרך של גאות, אבל באמת תוכן פנימיותו כביכול אתה מוצא ענותנותו שהוא בחינת 'איך'¹⁷.

¹⁷ ראה צפנת פענח (פרשת וראא) שהרחיב בזה, וזה לשונו: יש לאדם שהוא ראש וחשוב להדמות בדרכיו יתברך, שכתב בו (תהלים צג, א) 'ה' מלך גאות לבש', שלצורך הנהגת המלכות צריך מבחוץ לבוש הגאווה, ומבפנים ענוה אשכון את דכא וכו', כמו שכתבתי במקום אחר מזה, כך אדם ראש וחשוב ינהוג מבחוץ בלבוש הגאווה לצורך הנהגת עיר או מדינה, אבל מבפנים יהי' שפל רוח בקרבו, וכמו שכתב היעב"ץ (אבות פ"ו מ"ה) אל תבקש גדולה לעצמך, וכתבתי מזה במקום אחר, מה שאין כן כשלא יקבל גדולה וכבוד כלל אין זה כבוד התורה כמבואר שם, וגם במשל הנ"ל נקרא ענוה פסולה, לכך צריך ב' מדות הנ"ל, הגאווה מבחוץ וענוה מבפנים. ושמה תאמר שאי אפשר שיהיו ב' הפכים בנושא אחד, לכך ביאר החכם הרופא להמלך, על ידי שיתן האדם לבו שנעשה ממאכל חשוב רמה וצואה על שעובר בגוף האדם העכור, ועדיין האדם מצפה ומקוה לזה, שאם יסתום נקביו שלא יוכל להוציא פסולת הנ"ל מהגוף אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת, וזהו נוסח ברכת אשר יצר, ואם כן איך יתגאה, גם שהם ב' הפכים, אבל צריך באמת אזרה יתירה יותר מזה שנוהג שפלות לאדם שפלי, כמו שכתבו התוספות (חגיגה טז. ד"ה ויעשה) ילך למקום שאין מכירין אותו וכו', מה שאין כן לשר וחשוב.

ובזה יובן, רבי לויטס איש יבנה, שהי' שר וחשוב, דלכך נקרא אי"ש יבנה, וכמ"ש במדרש יעו"ש, לכך זההיר מאוד מאוד הוי שפל רוח בקרבו, בפני כל אדם שנוהג לפניהם שררה וגאווה מבחוץ, זה צריך אזרה יתירה מבפנים יהי' שפל רוח, וכי תימא דאי אפשר לשני הפכים,

והוא שמרמז בפסוק 'ומרדכי יצא בלבוש מלכות' שהיה מרדכי מרבק עצמו אל בחינת מדת ה' יתברך בזה שהיה לו רק 'לבוש מלכות', שמהוין נראה מלכותו, אבל תוך פנימיותו היה לו ענה יתירה והבן:

איתא (ב"ק צא): רבי יוחנן קרי למאני מכבודתא, כלומר, רבי יוחנן קרא לבגדיו 'מכבדי', לפי שהבגדים מכבדים את האדם. וצריך לזהר שהחיצוניות לא תשפיע על הפנימיות, כי יש שמלבישים עצמם באיצימלא דרבנן ויש להשגיח שהפנימיות תהא דומה לחיציוניות, והחיציוניות לא תשפיע על הפנימיות.

ואיתא בספר אור המאיר (מגילת אסתר בפסוק גם ושת'י) מאמר עמוק מהבעש"ט, שאסתר היתה מלכות דקדושה, ואילו ושת'י היתה מלכות דקליפה שאין בה שום פנימיות אלא קליפה חיצונית בלבד. ולכן, כאשר אמר לה אחשוורוש לבוא בלי לבושים, לא רצתה כי אין לה כלום מלבד לבושים¹⁰.

בשלמא בנוהג שפלות מבחוץ אז רוחו נשברה וכמו שכתבו התוספות בענין לובש שחורים וכו', מה שאין כן בנוהג שררה וגאווה קשה לשבור רוחו בקרבו, ומפרש שתקות אנוש רמה, היינו הרפואה שנתן רופא מומחה למלך בראותו שכל מאכלים טובים ומבושמים לפי שעוברין שעה אחת דרך גוף האדם העכור המוסרח נעשה המאכל צואה סרוחה ורמה, ולא עוד שזהו תקותו שלא ישאר בתוכו אלא שיצא לחוץ, וזהו צואה ורמה, ואין יתגאה האדם בהיותו מלובש תוך גוף עכור כזה, והיינו ממש הרפואה של רופא הנ"ל זכרו התנא במשנה, והבן.

ובזה יובן כי מי גוי גדול, להתנהג בגדולה ושררה שנק' (שמות יט, ו) ממלכת כהנים מטעם זה, וכמו שכתבתי במקום אחר, והיינו מבחוץ, אבל מבפנים הוי שפל רוח, והראי' אשר לו אלהים קרובים אליו מטעם שנאמר (עי' ישעיה נז, טו) אשכון את דכא ושפל רוח וגו', לכך אלקים קרובים אליו, שנעשה מרכבה אליו יתברך, לקיים מה שנאמר (דברים כח, ט) והלכת בדרכיו - ומה השם יתברך ה' מלך גאות לבוש מבחוץ, ומבפנים אשכון את דכא ושפל רוח, כך ישראל יש להם ב' מדות שהם ב' הפכים בנושא אחד, והוא באמת מעלה נפלאה.

וזהו צחות לשון משה רבינו עליו השלום שסיפר שבחו יתברך בזה (דברים ג, כד) אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך, ר"ל שיש לו מדת גאווה שנק' שמים, כמ"ש (דברים ל, יב) לא בשמים היא, ודרשו בש"ס (עירובין נה א) לא בגסי הרוח וכו', והיינו מ"ש ה' מלך גאות לבש מבחוץ, אבל מבפנים יש לו בחינת השפלות וענוה, כמ"ש (ברכות יז, תפילת עמידה) ונפשי כעפר לכל תהי', וז"ש ובארץ, והם ב' הפכים אשר מי יוכל לעשות כמעשיך, והבן.

¹⁰ וזה לשונו: להביא את ושת'י המלכה לפני המלך בכתר מלכות וגו'. ובגמרא (מגילה יב, ב) ובלבד שתהא ערומה, שמעתי בשם הבעל שם טוב זללה"ה, ותוכן הדברים דברי קודש, כי בחינות הקליפות אין להם בחינות המציאות בעולם, כי אם דרך הלבשה באיזה בחינה, וכיון שאמר המלך להביא את ושת'י, המורה על קליפה, שכנגד אסתר שבקדושה, וציוה להביא את

ואכן רואים במגילה שהמון שהיה כולו חיצוניות השתוקק ללבוש לבוש מלכות, אך בסוף היתה מפלתו בכך שהלבוש את מרדכי בבגדי המלכות, כי לו נאה לו יאה בגדי מלכות, כי בהיותו מזרע שאול המלך.

שיתוף מידת הדין עם מידת הרחמים

עוד ירמוז מאמר הכתוב (אסתר ה, טו) 'זמרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות' כי ידוע 'מלכות' הוא בחינת דין, על דרך 'דינא דמלכותא דינא' (גיטין י' ב), 'זמרדכי' גימטריא 'רב חסד', וידוע כי העולם לא היה יכול להתקיים במדת החסד לבד שבאופן כזה לא היה עונש לרשעים, ושיתף מדת הדין עם מדת הרחמים (בראשית רבה י"ב, ט"ז), והוא שמרמוז 'זמרדכי' היינו רב חסד, 'יצא מלפני המלך' היינו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, 'בלבוש מלכות' היינו בשיתוף מדת הדין בחינת מלכות עם מדת החסד והרחמים, והבין:

הקליפות ערום בלא לבוש, ולכן לא באה, כי מאין לה לבוא, שאין לה שום מציאות, בלתי אמצעיות ההלבשה, והענין עמוק, ולא כל מוחא סביל להבין את דברי הקדושים.

דברות קודש ימי הפורים

עמלק הוא קליפת גסות הרוח

איתא בספר בעש"ט עה"ת (כי תצא אות כד): "איתא בכתבי קודש של מרן ר"י בעש"ט הקדוש זצוקלה"ה זי"ע וזה לשונו: עיקר מחיית עמלק הוא, כי מתחלה צריכין למחות שר של מעלה שנקרא גם רוח, כמו שהובא בזוהר הקדוש בכמה דוכתי, וביוצר דקדושה דפ' זכור ע"ש, ואחר כך נמחה עמלק דלמטה"

הנה ענין זה לא מצאתי עתה בזוהר, אמנם ביוצרות לפרשת זכור מנה כמה וכמה רשעיות ופשעים שעשה עמלק, וכיניהם נזכר כמה פעמים ענין הגסות והגאווה של עמלק.

ברם רמז לגסות רוח נמצא במדרש איכה רבתי (איכה ג סד) עה"פ תשיב להם גמול, ה', כמעשה ידיהם. שהיו הותכין מילותיהן של ישראל וזורקין כלפי מעלה ואומרים בוז בחרת הא לך מה שבהרת עכ"ל. והרי זה ניאויץ והתרסה כלפי מעלה כאומר אין דין ואין דיין. ואין לך גסות הרוח גדול מזה. לאמר אני אמלודך והישר בעיני אעשה ואין אחד עליון מעלי שיאמר לי מה תעשה, וזה אולי גם עומק הכוונה במדרש תנחומא (הובא ברש"י סוף פר' בשלח) עה"פ 'כי יד על כס י-ה' נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו. וכשימחה שמו יהיה השם שלם וכסאו שלם שנאמר וכו'. עיי"ש.

בר מן דין, אצל עמלק נאמר (דברים כה יח) 'זיונב בך כל הנהשלים אהריך'. בנחהג שבועולם כל איש מלחמה בוחר להלחם באחד ששוה לו, ואין זה מכבודו להלחם באחד שחלש הימנו. ועמלק זה הורג את כל מי שבא בידו. ואינו מכחין בן גבור לחלש וכיו"ב, אלא הורג הכל. ואין זה בגדר אנושי כלל. א"כ עמלק אין לו כלל חלק בעולם הזה לא מצד רוחני ולא מצד גשמי.

עמלק מעכב את אור שכנינתו

ואפ"ל כי 'כסאו שלם, הכונה לעולם הזה. כמ"ש (ישעיהו סו א) 'השמים כסאי והארץ הדום רגלי'. ואם יש כאן גסי רוח הרי הם דוחקים רגלי שכניה ומרחיקין אותה מן הארץ.

ועיי' סוטה (ה א) א"ר חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גמות הרוח אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר (תהלים קא ה) 'מלשני בסתר אותו לא אוכל', אל תקרי אותו אלא אותו לא אוכל. עכ"ל.

והרי הוא כביכול מעכב את אור שכינתו שלא יוכל לשרות כאן בעולם כי הוא כמעשיו גורם לשכינה שתסתלק על ידי שאינו מאמין שעיני ההשגחה מביטים בכל הארץ להנהיג תבל וכל יושבי בה. ואלה והדומים לו מן הראוי שלא יהיו יותר בעולם על כן מצוה למחותם ולאבד זכרם ובכך יהא השם שלם והכסא שלם.

לעתיד לבוא יהיה השם י'היה

והנה מובא בכתבי האריז"ל (לקו"ת זכריה יד) כי חכמה ובינה נרמזים באותיות י"ה דשם הוי"ה, וז"א ונוק' נרמזין באותיות ו"ה, אבל לעתיד יקראו גם זעיר ונוקביה באותיות י"ה, כי ז"א יהא תמיד בן עשר ספירות, היינו שיאירו בו המוחין ג"ר בקביעות, והנוק' תהיה במדרגתה הראשונה ללא מיעוט. ע"כ. וא"כ לעתיד לבוא יהיה השם י'היה, ולא י'הו"ה, כי הו' יתהפך ליו"ד. וכלשון הכתוב 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'. כלומר, השם י'הו"ה יהפוך ל'י'היה. וז"ל ידענא מה יעשו להלכה ולמעשה עם ספרי תורה תפילין ומזוזות, אם ייפסלו מכאן ולהבא וצ"ע ואכמ"ל].

שם הוי"ה הוא בארמית

ובספר הפרדס לרש"י בסופו מבאר את לשון הקדיש, על שם הפסוק 'התגדלתי והתקדשתי' וכו' (יהזקאל לח כג) עיי"ש. ושם מבאר כי שם הוי"ה הוא בארמית וכו', קשה לרדת לסוף עומקן של דבריו, אך נראה לבאר, כי אפשר למצוא תיבות רבות הדומות זו לזו בלשון הקודש ובארמית כידוע, אלא שבלשון הקודש נכתבים ביו"ד, ובארמית בוא"ו. וכגון התינוק בלשון הקודש נקרא 'ילד' ובארמית 'ולד', ועוד כיוצא בזה.

וייתכן שזה עומק העניין, ששמו קדישא הוא כעת בבחי' גלות, ואינו בשלימות. עיי' זוה"ק (ה"א קנה א) וז"ל: דכנסת ישראל בגלותא שמוא קדישא לאו שלים הוא. וכו' עיי"ש. כי כיום הזה נכתב בוא"ו, ולעתיד לבוא ייכתב ביו"ד וכנ"ל.

עמלק מכריז אין דין ואין דיין

ונ"ל שעצם הדבר שהשם הוא בארמית, זה גופא הגלות והחיסרון, ולעתיד לבוא שיוחלף והוא בירד זו תהיה הגאולה וכו"ל.

ואולי יש כאן רמז למ"ש לעיל ברש"י (סוף בשלה בשם התנחומא) כל זמן שזרעו של עמלק בעולם אין השם שלם וכו', וכל זמן שישנו עוד מזרעו של עמלק בעולם הרי יש כאן אלה שמכריזין אין דין ואין דיין והעולם הפקר וכו', וממילא אי אפשר לה לשכינה שתשרה כאן בשלימות. והסר לו לז"א המוחין שהם הג"ר וכו"ל, והשראת השכינה כאן בעוה"ז עדיין לוקה בחסר רח"ל. ולכן עדיין וא"ו של הוי"ה שמרמו לז"א לא מתהפך לוי"ד וכו"ל ודו"ק.

ע"י הצדקה מקשר קב"ה בשכינתיה

עוד איתא בספר הליקוטים למרן הארז"ל (ישעיהו לב יז) עה"פ 'והיה מעשה הצדקה שלום, וזל"ק: כבר ידעת כי בעו"ה בגלות נפרדו איש מעל אחיו, ו'ה מן י"ה. והנה ע"י הצדקה הוא מקשר קב"ה בשכינתיה, ועולה ו'ה ליה, וז"ש 'והיה, קשור להוי"ה. זה גורם מעשה הצדקה. גם גורם זיווג יסוד ג"כ, שנקרא 'שלום'. וזה ג"כ ע"י מעשה הצדקה. ומורי ז"ל אמר בפסוק כוונה אחת בצדקה, והוא שייכוין כי זרוע האדם הנותן הוא בסוד ו', וה' אצבעות הנותן הם ה' ראשונה, והפרומה שנותן היא בסוד י', וה' אצבעות העני המקבל הרי ה', וזה 'והיה'. עכ"ל.

וידוע שהבעש"ט התרעם על נוטלי צדקה ע"י מטפחת, ואמר שמפסיקין הייחוד הנ"ל.

ומה מתקו דבריו של כ"ק אאמו"ר זצ"ל שפירש 'זוה יוקחו לי תרומה' ופירש"י לי לשמו היינו שע"י נתינת תרומה לשמנה יושלם שמו של קב"ה ושכינתיה, וזהו 'לי לשמו' ששם הוי"ה יהיה בשלימות וכו' עיי"ש.

ויהי רצון שיתגלה ויתוודע במהרה שמו הגדול בעולם, והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא י'היה ה' אחד ושמו אחד, אכ"ר.

רעוא דרעיון פרשת תרומה

